

1956
25-V

Kom. Odw. w Łodzi (Kpt. G. Wójcik)

POSTULATY ZMIERZAJĄCE

do zmiany niepomysłnej sytuacji szkolnictwa specjalnego.

1. Szkolnictwo specjalne zasięgiem swej działalności obejmuje wychowanie i nauczanie dzieci i młodzieży:

- a/ niewidomej
- b/ głuchej
- c/ upośledzonej umysłowo
- d/ moralnie zaniedbanej
- e/ przewlekle chorej
- f/ kalekiej

Dla wykonania tych zadań organizowane są:

- a/ przedszkola specjalne
- b/ szkoły podstawowe sp.
- c/ licea ogólnokształcące sp./dla przewlekle chorych/
- d/ szkoły zawodowe
- e/ zakłady wychowawcze.

Obecny stan ilościowy i jakościowy wyżej wymienionych placówek szkolnictwa specjalnego absolutnie nie zaspakaja potrzeb.

Najpoważniejsze braki są w dziale moralnie zaniedbanych i umysłowo upośledzonych. I tak na przykład na 35000 dzieci z niedorozwojem umysłowym zaledwie 15.600 objętych jest nauczaniem i wychowaniem w zakładach i szkołach specjalnych. Reszta - to dzieci nie objęte oddziaływaniem pedagogicznym szkolnictwa specjalnego. Wyrosną z nich jednostki nieproduktywne, które przez całe życie będą musiały być utrzymywane przez Skarb Państwa, a wielu z nich wejdzie na drogę chuliganstwa, moralnego zaniedbania i przestępstwa.

Ponadto spotykamy grupy dzieci - epileptyków, afatyków, psychopatów, nerwicowców dla których dotychczas nie zorganizowano wogóle lub tylko w stopniu minimalnym - opieki pedagogicznej i leczniczej.

Stąd też zachodzi konieczność powołania nowych działów dla:

- a/ epileptyków
- b/ afatyków / w ogóle nie ma /
- c/ psychopatów / " " " /
- d/ nerwicowców

przy jednoczesnym rozbudowaniu stanu ilościowego dotychczas istniejących zakładów i szkół dla uprzednio wymienionych działów upośledzeń dzieci.

2. Wadliwość sprofilowania zakładów i selekcji dzieci.

Powszechnym zjawiskiem w zakładach i szkołach specjalnych jest zaczepienie dzieci :

- a/ niewidomych z niedowidzącymi i niewidomymi debilami
- b/ niedoskazyjących z resztkami słuchu i z głuchymi oraz z głuchymi o równoczesnym niedorozwoju umysłowym.
- c/ upośledzonych umysłowo debilów z pokaźną ilością imbecylów, epileptyków, psychopatów, opóźnionych pedagogicznie itp
- d/ idiotów z imbecylami / co jest sprzeczne z podstawowymi założeniami oddziaływania wychowawczego/

Nie uwzględnia się również np. stopnia moralnego zaniedbania, wieku nieletnich i ich rozwoju umysłowego.

Wyżej wymienione błędy sprofilowania zakładów wynikają przede wszystkim z wadliwosci i złego systemu selekcji dzieci.

I tak:

- a/ zasady selekcji niewidomych w ogóle nie są opracowane
- b/ realizacja zarządzenia o selekcji głuchych napotyka na trudności
- c/ instrukcja o selekcji umysłowo upośledzonych posiada bardzo dużo usterek, została wypaczona i zdezaktualizowała się wskutek decyzji dyr. Dobosiewicza o likwidacji stanowisk psychologów.
- d/ dotychczas brak rozpracowanych zasad selekcji moralnie zaniedbanych / a dzieci podświadnie w ogóle nie są badane przez lekarzy psychiatrów i psychologów /
- e/ sądy dla nieletnich nie współpracują i nie konsultują się z psychologami i pedagogami przy orzecznictwie
- f/ brak zakładów obserwacyjno - selekcyjno - rozdzielczych

Na skutek powyższego stanu rzeczy wrażliwość, niepomiarne trudności wychowawcze w zakładach i szkołach specjalnych obniżają wyniki pracy i kładą ofiarę pracowników - pionierów szkolnictwa specjalnego.

Celem usunięcia wymienionych błędów Ministerstwo Oświaty winno: a/ wyeliminować usterek z istniejących instrukcji i uzupełnić je

- b/ opracować zasady selekcji niewidomych i moralnie zaniedbanych
- c/ przeanalizować celowość reorganizacji pogotowia opiekuńczego na ośrodki badań, obserwacji i selekcji dzieci
- d/ skorygować dotychczasowe sprofilowanie zakładów specjalnych
- e/ dopracować się razem z Ministerstwem Sprawiedliwości form współdziałania lekarzy specjalistów, psychologów i pedagogów z sądami dla nieletnich.

Ponadto Ministerstwo Oświaty wraz z Ministerstwem Zdrowia winny opracować zakres rozszerzonych kompetencji poradni zdrowia psychicznego dla dzieci. Należy przy tym uwzględnić ścisłe powiązanie lub skoordynowanie prac poradni z zagadnieniami i ośrodkami selekcji dzieci, powołując jednocześnie takie poradnie w większych ośrodkach miejskich.

3. Kadry.

W chwili obecnej istnieje tylko jedna uczelnia / Państw. Studium Pedagogiki Specjalnej / zajmująca się kształceniem kadr dla szkolnictwa specjalnego. Uczelnia ta kształci tylko nauczycieli specjalistów dla szkół podstawowych specjalnych i to w niedostatecznej ilości / dysponuje zaledwie 50 miejscami dla jednego rocznika studium dwuletniego i to dla wszystkich 5 działów szkolnictwa. Natomiast zapotrzebowanie roczne aktualnie wynosi ponad 100 osób. Sytuacja na odcinku pokrycia zapotrzebowania kadr nie poprawia się a raczej ulega wyraźnemu pogorszeniu.

Studium Pedagogiki Specjalnej ani też żadna inna uczelnia zupełnie nie przygotowują do pracy w szkolnictwie specjalnym

- a/ wychowawców zakładów specjalnych
- b/ wychowawczyń przedszkoli
- c/ nauczycieli szkół zawodowych sp.

Przy najdalej idącej rozbudowie PPS nie istnieją realne możliwości zaspokojenia potrzeb przez tę uczelnię.

Równocześnie zbyt niskie płace powodują, że do b. trudnej i odpowiedzialnej pracy w szkolnictwie sp. przedostają się często ludzie bezwartościowi.

- W związku z powyższym należałoby utworzyć się na ZEM i Węgrzech:
- a/ rozbudować istniejący stan PPS bez z nastawieniem jedynie na szkolenie wychowawców zakładów specjalnych i wychowawczyń przedszkoli;
 - b/ uruchomić w niektórych wyższych szkołach pedagogicznych lub uniwersytetach katedry kształcenia nauczycieli dla szkół sp. dla:
 1. niewidomych
 2. głuchych
 3. umiarkowanie upośledzonych
 oraz kadr pedagogicznych dla opieki nad dzieckiem ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki męczenia i wychowania moralnie zaniechanych i nieletnich przestępców
 - c/ zobowiązać PPS do zorganizowania i przeprowadzenia w okresie przejściowym - skróconego systemu dokształcania pracujących z dobrymi wynikami niekwalifikowanych wychowawców zakładów specjalnych celem umożliwienia im zdobycia kwalifikacji
 - d/ zobowiązać PPS do prowadzenia szkolenia pedagogicznego - w ramach rocznego kursu lub studium - nauczycieli zawodu a to celem dania im możliwości zdobycia podstawowych wiadomości z zakresu pedagogiki ogólnej i specj.
 - e/ zorganizować system doskonalenia kwalifikowanych kadr szkolnictwa specjalnego
 - f/ zwrócić troskę Ministerstwa Oświaty o właściwy dobór najlepszych kadr do szkolnictwa specjalnego

4. Opieka lekarska *dotyczy to przede wszystkim praktyki i opieki lekarskiej w zakładach sp.*

Zaspokojenie potrzeb szkolnictwa specjalnego w zakresie opieki lekarskiej jest w chwili obecnej gorsze niż przed przejściem przez resort zdrowia / z resortu oświaty / ośrodków i kredytów na wykonanie powyższych zadań.

Zakłady i szkoły specjalne nie posiadają naogół nie tylko lekarzy specjalistów ale nawet internistów. Liczba zatrudnionych w zakładach specjalnych higienistek i pielęgniarek jest raczej mała.

Ten stan rzeczy niestety niejednokrotnie zwiększa wykl-
ków i zabiegów pedagogicznych w stosunku do dzieci upośle-
dzonych.

Sytuację pogarsza daleko posunięta niezależność pracowników służby zdrowia od dyrektora zakładu oraz słaby stan zaopatrzenia zakładów i szkół w środki lecznicze.

Stąd też zachodzi potrzeba :

- a/ przydzielenia do każdego zakładu lekarza internisty z jednoczesnym ustaleniem dla niego obowiązującego tygodniowego wymiaru godzin pracy w zależności od liczby wychowanków i rodzaju upośledzenia
- b/ przydzielenia odpowiedniej liczby pielęgniarek i higienistek do zakładów sp.
- c/ przydzielenia zakładom i szkołom lekarzy specjalistów w charakterze konsultantów - wg upośledzeń dzieci

Dotychczasowe obserwacje wskazują, że przydzielanie do zakładów specjalnych felczerów nie daje oczekiwanych wyników, stąd też praktyka ta winna być zaniesiona.

5. Teoria pedagogiki specjalnej.

Dotychczasowy stan i dorobek oraz postęp prac badawczo naukowych z zakresu pedagogiki specjalnej w okresie ostatniego dziesięciolecia jest ~~zaskakująco~~ naogół niski. Celem doskonalenia oraz wypracowania nowych metod nauczania i wychowania dzieci upośledzonych, oraz celem ustalenia najlepszych warunków pracy, programów nauczania, podręczników i pomocy naukowych dla procesu rewalidacji dzieci oraz profilaktyki, należy:

- a/ powołać samodzielną instytucję badawczo-naukową / wzorem Z.S.R.R / ściśle współpracującą i współdziałającą z PPSR i z katedrami pedagogiki specjalnej w uczelniach / jak wymienić nie uprzednio /
- b/ stworzyć periodyczne czasopisma z zakresu pedagogiki specjalnej dla publikacji zagadnień z działy szkolnictwa specjalnego
- c/ organizować zjazdy i kongresy naukowe / co najmniej raz na 5 lat umożliwiające wymianę i przedyskutowanie doświadczeń i wyników badań naukowych

6. Podstawy prawne funkcjonowania szkolnictwa specjalnego

Istniejące przepisy prawne dla szkolnictwa specjalnego są nie wystarczające, posiadają wiele niedociągnięć, braków, sprzeczności.

Wobec powyższego należy:

- a/ dokonać nowelizacji obecnie istniejących zarządzeń usuwając z nich przede wszystkim sprzeczności
 - b/ opracować i wydać nowe zarządzenia normujące działalność szkolnictwa specjalnego np:
 - A/ Usamodzielnianie i wyposażanie oraz opieka nad wychowankami kończącymi lat 18-ście
 - B/ Regulamin zakładowych wychowawczych opracowany już przed kilku laty w projekcie / dotąd nie został ogłoszony /
 - C/ Uprawnienia absolwentów szkół zawodowych specjalnych
 - D/ Opłaty pracowników zakładów specjalnych za świadczenia /wyżywienie/ ze strony zakładów.
 - E/ Ustalenie zasad dysponowania budżetem środków specjalnych, własnymi dochodami zakładów oraz opłacania pracy produkcyjnej wychowanków
 - F/ Ewentualne zmiany w strukturze organizacyjnej zakładów oraz w ich gospodarce finansowej / rozważenie słuszności utworzenia etatu vice dyrektora administracyjnego /
 - G/ Ustalenie obowiązującej metody nauczania umysłowo-upośledzonych
- i.t.p.

7. Struktura organizacyjna władz nadzoru nad szkolnictwem specjalnym

Obecna struktura organizacyjna aparatu nadzoru nad szkolnictwem specjalnym jest wadliwa i powoduje karygodne zaniedbania terenowych władz oświatowych. Brak troski i niezadawalająca działalność Departamentu Szkolnictwa Ogólnokształcącego w zakresie szkolnictwa specjalnego podobnie jak i Departamentu Opieki pogłębia stan zaniedbania ze strony władz terenowych.

Celem poprawienia powyższego stanu rzeczy należy:

- a/ wydzielić w Ministerstwie Oświaty z Departamentu Szkolnictwa Ogólnokształcącego szkolnictwo specjalne i utworzyć samodzielną komórkę organizacyjną podległą bezpośrednio Ministrowi.
- b/ W samodzielnej komórce organizacyjnej szkolnictwa specjalnego w Ministerstwie Oświaty powołać działy pracy dla spraw:
 - A/ Ogólno-organizacyjnych i administracyjnych
 - B/ Dzieci głuchych
 - C/ " niewidomych
 - D/ " moralnie zaniedbanych
 - E/ " przewlekłe chorych.
- c/ W Samodzielnych Referatach szkolnictwa specjalnego w Wydz. Oświaty P.W.R.N. zapewnić ilościowo i jakościowo obsadę stanowisk nadzoru pedagogicznego nad szkolnictwem specjalnym.

8. Baza materialna

Stan posiadania budynków i lokali szkolnictwa specjalnego w wielu wypadkach jest uszczuplony na rzecz innych zadań nie związanych z działalnością szkolnictwa specjalnego/ np. budynek zakładu specjalnego w Warszawie przy ul. Dolnej 19 zabrano na D.M.N. - Dom Wzrostego Nauczyciela, a zakład dla moralnie zaniedbanych zlikwidowano, co nie jest wypadkiem jedynym i odesobnionym/

Investycje w dziedzinie szkolnictwa specjalnego w okresie minionym w zasadzie nie miały miejsca i były spychane na ostatni plan. Stąd też stan ilościowy i jakościowy zakładów jak i ich wyposażenie w większości jest niezadawalające.

Środki budżetowe były i są zbyt szczupłe i nie zaspakajają najistotniejszych potrzeb - zwłaszcza zakładów specjalnych. Stan ten powoduje w większości wypadków weteranowanie wychowanków w prymitywnych warunkach nie zapewniając im podstawowych koniecznych podstaw egzystencji i należytej pracy rewalidacyjnej.

Bezwzględna konieczność zmiany powyższego stanu wymaga:

- a/ zabezpieczenia stanu posiadania budynków i lokali szkolnictwa specjalnego przez Ministerstwo Oświaty.
- b/ sprawiedliwego rozdzielnika limitów inwestycyjnych dla oświaty z uwzględnieniem / proporcjonalnie do innych zadań/ potrzeb inwestycyjnych szkolnictwa specjalnego
- c/ zabezpieczenia przez Ministerstwo Oświaty w terenowych władzach przyznawanych limitów inwestycyjnych dla szkolnictwa specjalnego z zakazem odprowadzania i zużytkowywania ich na inne cele
- d/ wydatnego podniesienia norm budżetowych zwłaszcza dla zakładów specjalnych i bezwarunkowego co najmniej zrównania norm na wydatki rzeczowe w zakładach specjalnych z normami tychże wydatków w domach dziecka
- e/ wydzielania dotacji na wyżywienie personelu w zakładach z norm wyżywienia wychowanków.
Wychowankom winna być przyznana norma faktycznego wyżywienia dziecka w wysokości złotych 10,80 gr. dziennie

- 2/ przyznania jednorazowo środków inwestycyjnych dla wyposażenia tych zakładów, które uprzednio powołane zostały do życia przy całkowicie niedostatecznych nakładach inwestycyjnych.
-

Ministerstwo Oświaty winno niezwłocznie podjąć energiczne kroki zmierzające do jaknajrychlejszej likwidacji zaistniałych zaniedbań w szkolnictwie specjalnym i poprawienia obecnego stanu / zwłaszcza w zakładach specjalnych / oraz otoczyć ten dział szkolnictwa szczególną troską i opieką .

Ref. X. 2 1956 25-V
Kom. Ośw. Sejm
(Inst. Mijewski)

Wnioski w sprawie szkolnictwa specjalnego

W związku z niepomyślną sytuacją w szkolnictwie specjalnym Sejmowa Komisja Oświaty, Nauki i Kultury podejmuje następujące uchwały:

- 1/ Komisja wypowiada się za koniecznością dalszej rozbudowy zakładów i szkół specjalnych gdyż dotychczasowa ich ilość jest niewystarczająca w stosunku do dużej ilości dzieci defektywnych.
Oprócz rozbudowania stanu ilościowego dotychczas istniejących zakładów i szkół/ są z ogólnie w dziale upośledzonych umysłowo i moralnie zaniedbanych/ zachodzi konieczność powołania nowych działów dla :
 - a/ epileptyków / istnieje w minimalnym zakresie/
 - b/ nerwicowców / - " " " /
 - c/ afatyków / wogóle nie ma /
 - d/ psychopatów / " " /
2. Zobowiązuje się Ministerstwo Oświaty do usunięcia błędów w systemie selekcji dzieci i w sprofilowaniu zakładów specjalnych a mianowicie:
 - a/ wyeliminowania usterek z istniejących instrukcji selekcyjnych i uzupełnienia ich
 - b/ opracowania zasad selekcji niewidomych i moralnie zaniedbanych
 - c/ przeanalizowania celowości reorganizacji pogotowia opiekuńczego na ośrodki badań, obserwacji i selekcji dzieci
 - d/ skorygowania dotychczasowego sprofilowania zakładów specjalnych
 - e/ dopracowania się wraz z Ministerstwem Sprawiedliwości form współdziałania lekarzy specjalistów, psychologów i pedagogów z sądami dla nieletnich.

Ponadto Ministerstwo Oświaty wraz z Ministerstwem Zdrowia winny opracować zakres rozszerzonej kompetencji poradni zdrowia psychicznego dla dzieci ze ścisłym powiązaniem lub skoordynowaniem ich prac z zagadnieniami i ośrodkami selekcji dzieci - powołując jednocześnie takie poradnie w większych ośrodkach miejskich.
3. Dotychczasowy rozmiar i warunki kształcenia nauczycieli i wychowawców dla zakładów, szkół i przedszkoli specjalnych nie zaspakajają potrzeb; wobec tego Komisja wypowiada się za :
 - a/ rozbudowaniem Państwowego Studium Pedagogiki Specjalnej lecz z nastawieniem jedynie na szkolenie wychowawców zakładów specjalnych i wychowawczyń przedszkoli sp.
 - b/ uruchomieniem w niektórych wyższych szkołach pedagog. lub uniwersytetach katedr kształcenia kadry pedagogicznej dla :
 - A/ nauczania i wychowania niewidomych
 - B/ nauczania i wychowania głuchych
 - C/ nauczania i wychowania umysłowo-upośledzonych
 - D/ opieki nad dziećmi ze szczególnym uwzględnieniem

specyfiki nauczania i wychowania moralnie zaniedbanych i nieletnich przestępców.

- c/ zorganizowaniem i przeprowadzeniem przez Państwowe Studium Pedagogiki Specjalnej - w okresie przejściowym skróconego systemu dokształcania pracujących z dobrymi wynikami niekwalifikowanych wychowawców zakładów specjalnych celem umożliwienia im zdobycia kwalifikacji.
- d/ prowadzeniem przez Państwowe Studium Pedagogiki Specjalnej szkolenia pedagogicznego nauczycieli zawodu / w ramach rocznego kursu lub studium / - a to celem dania im możliwości zdobycia podstawowych wiadomości z zakresu pedagogiki ogólnej i specjalnej.
- e/ zorganizowaniem systemu doskonalenia kwalifikowanych kadr szkolnictwa specjalnego
- f/ podwyższeniem dotychczasowych rążąc niskich uposażeń pracowników niekwalifikowanych i kwalifikowanych szkolnictwa specjalnego.

Zobowiązuje się Ministerstwo Finansów oraz Oświaty do stworzenia odpowiednich warunków koniecznych dla zrealizowania w/w zadań, a Ministerstwo Oświaty do zwiększenia troski o władanie w/dobór najlepszych kadr dla szkolnictwa specjalnego.

4.

Komisja stwierdza całkowicie niedostateczne zaspakajanie potrzeb szkolnictwa specjalnego w zakresie opieki lekarskiej i zobowiązuje Ministerstwo Zdrowia do :

- a/ przydzielenia do każdego zakładu lekarza internisty z jednoczesnym ustaleniem dla niego obowiązującego tygodniowego wymiaru godzin pracy w zależności od liczby wychowanków i rodzaju upośledzeń
- b/ przydzielenia odpowiedniej ilości pielęgniarek i higienistek do zakładów specjalnych . sp/
- c/ przydzielenia zakładom i szkołom lekarzy specjalistów w charakterze konsultantów - w/g upośledzeń dzieci

- 5. Teoria ped
 - 6. Podstawy prawne
 - 7. Struktura organów władzy w ochronie
 - 8. Baza materialna
- } rok
} 4
} postępujących